

392/398
F59

ACADEMIA ROMÂNĂ
DIN VIAȚA POPORULUI ROMÂN
XXXVII

G. FIRA

NUNTA ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

CU RAPORT — PREFERĂ
DE CONSTANTIN BRĂILOIU

H. 520

CULTURA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI
1928

ACADEMIA ROMÂNĂ
DIN VIAȚA POPORULUI ROMÂN
XXXVII

G. F I R A

NUNTA ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

CU RAPORT — PREFERĂ
DE CONSTANTIN BRĂILOIU

78520

CULTURA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI
1928

RAPORTUL D-LUI CONST. BRĂILOIU

Domnule Președinte,

Nunta în județul Vâlcea a d-lui G. Fira cuprinde descrierea obiectivă a ceremonialului nupțial țărănesc dintr'un ținut mărginit, înțelegându-se prin ceremonial atât ceremoniile propriu zise — ca bărbieritul mirelui, punerea petelii, iertăciunile — cât și anume jocuri, anume cântece, anume orândueli ale felurilor de bucate la masă. Valoarea lucrării stă mai ales în această precizie a observației și în caracterul ei regional, știut fiind că cercetările folklorice propășesc numai bizuite pe scrieri monografice cât mai amănunțite și cu un obiectiv cât mai restrâns.

S'ar putea chiar vorbi de un document local complet, dacă n'ar lipsi și de data aceasta materialul iconografic. Mireasa gătită, brădarul călare, căruțele îmbrăcate în velințe pornite la «așezat», «pochinzăreasa» în vârful zestrei, apoi accesoriile toate — brad, batiste — ne-ar trebui înfățișate, nu numai descrise. Această părere o împărtășește de altfel și culegătorul, de vreme ce ne făgăduște un adaos care, pe lângă fotografii, va aduce și o lămurire sumară a tehnicii tăiatului hârtiilor colorate cu care se împodobește bradul. De ni se va da, acel adaos va întregi în chip fericit textul de față.

De pe acum însă *Nunta în județul Vâlcea* depășește scrierile asemănătoare prin belșugul documentației muzicale. Să numără pe degete cântecele și jocurile de nuntă adunate în aproape nouăzeci de ani câți au trecut de când Kogălniceanu a dat la iveală ¹⁾ un *Nou chip de a face curte*. Burada citează cu totul 5 ²⁾, Păcală ³⁾, abia 2, Pârvescu ⁴⁾ numai unul. Prea puține și în culegerile de muzică populară: în ale lui Vulpian cred, 8 ⁵⁾, asemenea 8 (cu variante) în ale lui d-lui Béla Bartok ⁶⁾, unul singur în mica antologie a Societății Compozitorilor Români ⁷⁾.

¹⁾ La 1840 în «Dacia literară».

²⁾ 3 în *Almanah muzical* pe 1876, 2 în studiile asupra datinelor la nunți din Macedonia în revistele «Macedonia» 1889, și «Revista pentru istorie, arheologie și filologie» 1883.

³⁾ În *Monografia comunei Rășinariu*, Sibiu 1915.

⁴⁾ În *Hora din Cartal*, București 1908. (Ed. Acad. Rom.).

⁵⁾ Celelalte sunt dubioase, iar unul din cele opt volume ale culegerii sale: *Muzica populară*, (București f. d.) îmi lipsește.

⁶⁾ 6 în *Cântece populare românești din comitatul Bihor..*, București 1913 (Ed. Acad. Rom.), — 2 în *Volksmusik der Rumänen von Maramureș*, München 1923.

⁷⁾ *Treizeci cântece populare ...*, București 1927.

Pe câtă vreme în manuscrisul d-lui Fira aflăm peste 20 exemple muzicale. Cele mai multe fac parte din ceremonial, sunt obligatorii, a-și zice «rituale» și alcătuiesc laolaltă un repertoriu muzical întreg, cel dintâiu repertoriu nupțial românesc întreg notat până azi.

Melodiile n'au fost, e drept, și nici nu puteau fi culese, așa cum cere știința, cu ajutorul fonografului; mai tuturor culegătorilor le-au lipsit în trecut și le vor mai lipsi multă vreme în viitor aparatele de care au atâta nevoie... Totuși notațiunile d-lui Fira au păstrat înțonația și ritmul melodiilor, ba izbutesc chiar pealocurea să însemne cântecul oftat și înflorit al lăutarului.

E vorba, în adevăr, de un repertoriu lăutăresc («nuntă fără lăutari» știm bine că nu se poate), adică totodată ocazional și profesional.

Am arătat aiurea ¹⁾ că, pornind dela rostul fiecărui cântec în viața țărănească, putem împărți întreaga noastră muzică populară în două clase mari: cântece «propriu zise» deoparte, cântece sau bucăți «ocazionale» de alta. Singurul gen de cântec propriu zis este «doina»: ea n'are altă menire decât de a satisface — *oricând* — un instinct de creațiune artistică exercitându-l ²⁾. Sunt dimpotrivă ocazionale cântecele legate de vreun prilej sau de vreo îndeletnicire (colinde, cântece de leagăn, jocuri), iar dintre acestea profesionale cele lăsate pe seama muzicanților de meserie, a lăutarilor. Deosebiriile muzicale dintre cântecele de nuntă și celelalte se trag din îndoitul caracter ocazional și profesional al celor dintâi.

Atributul cel mai însemnat al repertoriului profesional (inclusiv cântecul bătrânesc) este acompaniamentul. De obicei de sine stătătoare, omofonă, melodia se sprijină acli pe armonie; și trebuie să ne spunem părerea de rău că nici un folklorist n'a însemnat încă armonizările instinctive ale tarafurilor. Țăranul, negreșit, nu practică armonia, totuși o gustă, ba i-o cere lăutarului, mărturisind astfel că acompaniamentul lăutăresc îmbracă melodia cu o haină potrivită, o așează în adevăratul ei mediu tonal. Din acompaniamente amănunțit notate am dobândi prin urmare noi învățăminte asupra temeliilor armonice ale cântecului popular.

Dar firea executantului și cerințele prilejului hotărăsc și însușirile frazei melodice. Spre a le desluși vom alege drept termen de comparație doina, pe care o privim ca cea mai deplină și mai autentică formă a frumosului muzical românesc, odată fiindcă, menită numai plăcerii de a cânta, scapă înrăuirilor străine de muzică, apoi fiindcă este un bun al țărâniei, al exemplarului social cel mai tipic și mai statornic.

Caracteristica de căpetenie a melodiilor românești din clasa cântecelor propriu zise o găsim în caracterul lor arhitectonic înfăptuit prin

¹⁾ În studiul *La musique populaire roumaine* («L'Indépendance Roumaine», București, din 23/4/27).

²⁾ Iar faptul că majoritatea covârșitoare a cântecelor românești sunt cântece propriu zise îndreptățește o bună părere despre puterea creatoare a poporului nostru.

orânduirea simetrică a frazelor — de obicei 4 — și printr'un anume tipar tonal. Lămuresc. Dacă denumim cu aceleași litere ale alfabetului fraze cu acelaș cuprins melodic, formula ABCD stă în locul unei melodii din 4 fraze neasemănătoare, formă asimetrică și neobișnuită; recunoaștem dimpotrivă în formula AABB o formă simetrică foarte răspândită. Iar prin tipar tonal înțelegem șirul armonic, drumul, sau mai bine: drumurile pe care, plecând dela tonalitatea începutului, le urmează melodia. Aceste drumuri nu sunt nesfârșit de multe, ci cântecul românesc cunoaște numai câteva modulații — tip mereu variate.

Foarte depărtate de forma melodică am zice: clasică a doinelor, cântecele de nuntă au o structură asimetrică (AAB refr., ABC refr., ABCD etc.). Ori nu modulează, ori modulează cu totul altfel decât doina: amintesc tiparul tonal atât de original, dar nici decum românesc sau popular al cântecului cules de Burada *Taci mireasă..*, care începe în *si bemol* major și sfârșește în *re* major. Iar din 14 melodii vocale câte am numărat 13 nu părăsesc deloc tonalitatea, de obicei majorul.

Intemeiați pe sărăcăciosul mănunchi de exemplare tipărite, nu ne vom avânta, se înțelege, în teorii, cercetând care din însușirile excepționale ale cântecelor de nuntă se datoresc prilejului nunții, care executantului lăutar, care își au obârșia în alt mediu etnic decât cel românesc, care în alt mediu social decât cel țărănesc. Destul că deocamdată putem prețui materialul adunat de d-l Fira pe temeiul celor spuse.

Am văzut că acest material cuprinde vreo 20 bucăți vocale și instrumentale. Lăsând deoparte cele instrumentale, cele întrucâtva facultative și jocurile cântate, rămân 8 cântece: cântecul miresei dela logodnă, «cântecul mirelui la ras», cântecul dela «adusul apei», «cântecul miresei la punerea petelii», «iertăciunile miresei», «cântecul soacrei», «cântecul la luarea petelii», cântecul cu care se trezește mirele în dimineața zilei de după cununie.

Din capul locului ne izbește înrudirea dintre patru cântece legate de clipele cele mai solemne ale ceremoniei: al mirelui la ras, al miresei la punerea și luarea petelii (aproape variante), iertăciunile. Ne aflăm așa dar în fața unei tendințe expresive neîndoioase. De câte ori domnește aceeași atmosferă, se întrebuintează aceleași sunete. Dar atmosfera aceasta este atmosfera nupțială prin excelență, deci și melodiile pomenite vor fi fără îndoială cele mai tipice.

Răspund ele definițiunei date? Da. Și singure îi răspund întocmai.

O grabnică analiză a cântecului dela bărbieritul mirelui vedește următoarele caracteristici: mișcare rară, formă asimetrică, (foarte îmbelșugată, s'ar zice îmbinarea a două melodii), lipsă de modulații, tonalitate majoră (*do*). Cuvântul «major» însă nu înseamnă de data asta modul major apusean, ci un mod popular care a înlocuit semitonul

si — do dintre treapta a șaptea, zisă sensibilă, și a opta printr'un ton întreg (si bemol — do), mod mai apropiat, pare-mi-se, de glasul bisericesc răsăritean «având răzimări săvârșite» pe treapta a treia și a cincea ¹⁾, cam ca scara cântecelor de nuntă. Și să nu trecem cu vederea că lăutarul se folosește de acea scară tocmai atunci când tâlmăcește simțirile cele mai religioase.

Caracterul specific al cântecelor scade odată cu însemnătatea actului de care țin. Mai puțin specific *Mireasă, mireasă..*, de tot hibrid cântecul «zorilor» cu cele două modulațiuni venite de peste munți dela măsurile 6 și 10; aproape jocuri (hore) cântecul dela adusul apei și mai cu seamă al soacrei.

Celelalte exemple vocale, afară de cupletele «caprei» și de *Bună sara și-aș plecă...* — amândouă un fel de *hors d'oeuvre* — sunt chiar jocuri deabinelea ca și cele mai multe exemple instrumentale. Jocuri «rituale», cum spuneam, dar, din punct de vedere muzical, jocuri ca toate jocurile. Studiul lor nu încape aci.

Să zăbovim însă puțin la «cântecul chemării la nuntă», mai târziu «marș de primire al mesenilor». Prin forma lui ciudată, prin ritmul lui nestatornic, prin scara lui mereu schimbătoare el ne amintește «cântecul petelii» din almanahul lui Burada, dar și mai mult un marș turcesc cules de Kuhač ²⁾ și despre care acesta scrie: «marșurile turcești nu ritmează pasul; soldații merg în voe *așa cum la procesiunile de nuntă țărani croați merg la biserică și se întorc de acolo, în timp ce muzicanții populari le cântă marșuri nupțiale croate*».

Pentru muzica turcească Kuhač scoate caracteristice următoarele: lipsa șirului melodic și a unei temelii armonice («Unterlage»), ritmul neliniștit cu neîncetată ivire a unor motive ritmice noi, intervalul de sextă mare și de octavă în suire: tot ceea ce vedem în cântecul chemării la nuntă.

Nu mai încape îndoială că melodia marșului oltenesc este turcească și că Oltenii au luat-o dela Slavii vecini unde asemenea marșuri se cântă la nunțile țărănești. Un împrumut atât de vădit dovedește legături întinse, mai ales dacă de simptomul acesta apropiem altul tot atât de însemnat, și anume belșugul de cântece bătrânești din părțile apusene ale țării, atât de mare la Românii din Jugo-Slavia încât în culegerea d-lor Giuglea și Vălsan aproape nu găsim decât poezii epice. Genul epic fiind însă cel mai de seamă gen al muzicii populare sârbești se naște întrebarea dacă nu cumva recitativul pe care se spune în Oltenia cântecul bătrânesc și formula melodică înrudită numită îndeobște «Doina Oltului» au fost și ele împrumutate dela Slavi?

¹⁾ Vezi Anton Pann, *Baxul teoretic și practic al muzicii bisericești..*, București 1845, pag. 97.

²⁾ Vezi Franz X. Kuhač, *Das türkische Element in der Volksmusik der Croaten, Serben und Bulgaren*, Viena 1899.

Pe două fapte desigur nu se clădește o teorie. Totuși marșul primirii mesenilor dă mult de gândit.

* * *

Neapărat, încheerea acestor însemnări nu poate fi decât:

Nunta în județul Vâlcea a d-lui G. Fira va sta cu cinste alături cu celelalte «studii și culegeri» ale seriei *Din viața poporului român*.

CONSTANTIN BRĂILOIU.

București, 13. 6. 1928.

CUVÂNT ÎNAINTE

Am întocmit această descriere a obiceiurilor nunții din județul Vâlcea din însemnările și amintirile mele.

Am arătat cum decurge în genere o nuntă prin părțile acelea. Se înțelege că uneori lipsește unul sau altul din obiceiurile pomenite de mine, altele decât acestea însă nu sunt cunoscute pe acolo.

După oarecari șovăiri am lăsat deoparte un mare număr de cântece pe care mai întâiu mă gândeam să le public, — mai ales cântecele dela *Masa mare* și multe jocuri. N'am păstrat decât ceace este de neapărată trebuință pentru ceremoniile populare ale nunții; apoi muzica dela capră și două hore, acestea fiindcă deși s'ar putea jucă în momentul acela pe altă melodie, totuși trebuie să fie cântate din fluer, iar hore din fluer s'au cules prea puține.

Melodiile nepublicate de data aceasta vor alcătui, împreună cu altele multe, al doilea volum cu material folkloristic muzical cules de mine în județul Vâlcea.

Spre complectarea acestei lucrări voi publică mai târziu un supliment cu fotografii și desenhuri, de s'o putea, colorate. Voi arăta acolo cum taie țărani hârtiile colorate din care se fac podoabele bradului.

Mulțumesc d-lui profesor C. Brăiloiu pentru ajutorul care mi-l-a dat la desăvârșirea lucrării de față.

Gh. FIRA

1928 — *Fălcieni*.

P. S. Textele cântecelor le-am scris după îndrumările d-lui Brăiloiu din prefața broșurei *Treișaci cântece populare*, editată de Societatea Compozitorilor Români.

NUNTA ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

PÂNĂ LA NUNTĂ

VĂZUTUL

La muncă, la o casă de om, la o horă, la un «șezut» la o «furcărie» flăcăul și fata s'au întâlnit și s'au plăcut.

Satul vorbește de dragostea lor și le sorocoște *așezatul*, adică logodna, în dulcele Crăciunului ori în Cârnelegi; și dacă socotelile părinților se potrivesc cu ale tinerilor, nunta nu întârzie mult. Așa e rostul nunțului, când tinerii sunt dintr'un sat și se cunosc.

Când dimpotrivă sunt din alte sate și nu se cunosc, începutul îl face o vorbă aruncată de vreo rudă, sau de vreo babă, de pildă: că ar fi potrivii cutare cu cutare. Și de aci în colo baba pețitoare umblă mereu dela casa fetei la casa băiatului, ducând vorbe, până când «se aprind călcăiele tinerilor», adică încep a se gândi unul la altul.

Mama băiatului știe de iscodirile babei și într'o zi deschide vorba către bărbat:

«Că ioite, măi omule, așa și așa, cu baba cutare, cu fata lui cutare din satul cutare, că-i laie, că-i bălaie, că băiatul nu-și mai știe capul, că tu ce zici?»

Bărbatul, dacă n'are alte vederi, îi răspunde:

«Apoi dacă e așa, s'or vedea și de s'o plăcea, iaca, noi suntem acoloa, că nu fugim nicăieri».

Și așa se hotărăște *văzutul*.

Prin rânduiala babei, într'o zi de Joi, în târg sau chiar în casa ei, ca din întâmplare, băiatul și fata *se văd*. Vorbesc, glumesc, ispitindu-se pe furiș din vedere. De se plac, fata dă băiatului o batistă și se despart cu voie bună și «cu dragostea 'n față». De nu se plac, sparg repede sfatul și pleacă fiecare în drumul lui.

Dar chiar dacă tinerii n'au căzut la înțelegere, părinții nu se dau învinși, când este avere la mijloc. Ci cu ajutorul babei pun la cale farmeci, alergând pe la bobărese, ghicitori și vrăjitoare.

Una le cere să-i aducă «urma» fetei sau băiatului, o descântă și dă câte puțin tinerilor în mâncare sau în apă, ca să le «întâlnească drumurile».

Alta ia «semn» dela brâu sau bete și cu descânțece «în apă neîncepută» la stâlp de poartă ori fântână părăsită, menește legătura dintre ei.

Ba câte una «în vatră arsă», cu vătraie, cu clește, cu măturoaie, cu fiarele dela coș, vrăjește în pielea goală, chemând diavolul și poruncindu-i să-l ducă pe sus pe flăcău la fată.

(Și unii țărani jură că au văzut om în zbor văietându-se și ducându-se unde e menit. Sau că văzând unul dus prin văzduh au înfipt cuțitul în pământ. Cel din zbor a căzut jos, strigând că moare și cerând apă; iar dacă au scos cuțitul din pământ omul și-a luat drumul prin văzduh unde l-a chemat).

CAUTĂTORII DE CASĂ

Când tinerii s'au plăcut, se încep cercetări prin oameni de credință, spre a se află cam ce zestre are fata, cam ce zestre băiatul și de n'are vreunul apucături rele. Dacă cele aflate sunt mulțumitoare se orânduiesc *căutători* sau *căutători de casă* însărcinați cu cercetarea la fața locului a gospodăriei fiecăruia din tineri.

Intr'o zi de Joi, de obicei pe nevestite, tatăl și mama fetei sau alte rude apropiate ale ei pornesc spre casa flăcăului. Privesc, cinstesc puțin și se întorc acasă.

La o săptămână sau mai mult flăcăul cu părinții săi sosesc și ei fără veste la casa fetei. Văd zestrea, cinstesc la rândul lor, și pleacă înapoi. Cu acest prilej, când sunt mulțumiți de cele văzute, căutătorii de casă sorocesc și

AȘEZATUL

În zorii unei zile de sărbătoare, cu bucate alese, cu băutură, cu lăutari, flăcăul cu părinții lui și cu cei ce i-au dat ajutor până aci, pleacă în căruțe sau sănii îmbracate în velințe spre satul cu fata, la casa părinților ei, să *așeze*. Femeile în căruțe, bărbații pe lângă boi, merg vorbind tot de așezat. O ploscă cu țuică de prune îndulcită cu zahăr trece din mână în mână. Lăutarii zic un cântec «de lume» sau «de ducă». Uneori călătorii bătătoresc praful sau zăpada drumului, jucând un brăuleț.

În sfârșit au ajuns.

Părinții și rudele fetei le ies întru întâmpinare. Tatăl fetei deschide larg porțile și alaiul intră în curte.

— Bine v'am găsit sănătoși! Bucuroși de oaspeți?

— Bine ați venit sănătoși la casa noastră! Pofțiți ș'om ospătă!

Se dau jos din căruțe.

Apoi:

— Să intrați și pe la noi ș'om cinsti.

— Bucuroși de chemare! Mulțumim!

Și toată lumea intră în casă.

Fata nu e de față, — rostul ei va fi mai târziu. Dar flăcăul, numai decât pleacă în căutarea ei: a mai fost pe aici și cunoaște încăperile toate.

Femeile, pofțite de mama fetei, se duc să vadă zestrea: velințe, prosoape, cămăși, pânză și altele.

De partea lor, bărbații fac tocmeala pământului, vitelor și banilor, scriind câte odată și o foaie de zestre. Târguiala nu e întotdeauna ușoară.

Se întâmplă ca sgârcenia uneia din părți să strice logodna și alaiul să plece înapoi cum a venit. Dar mai totdeauna sfatul se sfârșește cu bine.

De alături sosesc acum și femeile. Părinții și rudele fetei, ca din întâmplare, părăsesc câteva clipe odaia, lăsând pe ai flăcăului să-și împărtășească vederile, apoi se întorc. Toată lumea e mulțumită. Înțelegerea s'a făcut: «s'au ajuns din vorbe».

Socrii și rudele dau mâna și-și urează:

«Să fie sănătoși și să trăiască tinerii în pace și liniște. Să aibă parte de copii».

Deodată flăcăul și fata se ivesc în pragul ușii, ținându-se de mână.

— Ei, iacă și tinerii!

— Să trăiți, copii, și să fiți cumiți!

Și'nbujoarați, tinerii îngână sfiicios:

«Mulțumim, mulțumim. Sărut-mâna» — și trecând dela unul la altul sărută mâinele părinților și rudelor.

Unul mai bătrân le spune:

«Ia lasă, nu vă mai rușinați c'asa a fost dela Dumnezeu. Inchinați și voi».

Flăcăul ia plosca și închină.

— Sărut mâna, să trăiți!

Apoi dă plosca fetei, care numai gustă.

Lăutarii cântă cântecul acesta:

ANDANTE

Mi - rea - să, mi - rea — să.

[Of of — of —], Flo - ri - ci - c'a - lea - să. •

Mireasă, mireasă

[Of of of],

Florici' aleasă,

Cu ochii ca viorica,
Cu fața ca rochița,
Cu trupul ca rămurica,
Perișorul ca șofranul,
Ca să-ți omoare aleanul,
Gurița de porumbiță,
Ca să-fii neichii draguță.
Azi fată, mâine nevastă,
Să nu ai nici o năpastă,

Bărbățelu te-o ținea
Pe brațe ca iedera.
Că ai vrea, ori că n'ai vrea,
Bărbatul tot te-a luă

De abia acum oalele cu bucate sunt date jos din căruță și puse pe vatră lângă foc. În vreme ce lăutării se duc la bucătărie să mănânce, se întind mese cu fețe albe cusute cu flori și se pun linguri curate de lemn. Bărbații se așează deoparte a mesei, femeile de cealaltă și cinstesc cu țuică îndulcită, fiartă într'o căldărușe spoită. Fiecare bea cu ulcica lui de lut.

Lăutarii se întorc.

Se aduce varză cu carne de porc dela unii și dela alții — cam o strachină la doi trei — și mălai copt în țăst ¹⁾ ori pâine de casă. Apoi se ridică străchinile și căldărușa și sosesc ploscuțe cu vin înflorite cu curelușe cu crețuri, fiertură de pasăre, iar la urmă friptură de trandafiri (cârnați) de porc și de pasăre.

Plosca merge din mână în mână și care cum o primește se șterge la gură, șterge gura ploștii și închină.

— Să trăiască tinerii! Noroc la casă nouă!

— Să trăiți și Dumneavoastră!

În tot timpul mesei lăutarii cântă numai cântece «de masă» și «de dragoste».

Din sat au venit fete și flăcăi. Incepe jocul prin casă și pe afară. Se joacă până noaptea târziu, uneori până la ziuă.

În timpul acestei mese se sorocește și ziua nunței, o Duminică, fie în Cârnelegi, fie — mai rar — până în sfântul Niculae. Tot odată se hotărăsc amănuntele ceremoniei: actele la primărie, slujba la biserică, bradul, cămașa ginerului, cismele socrului, salba și altele.

PREGĂTIRI

Dela așezat până în ziua de Joi din săptămâna nunții, tinerii, fiecare de partea lui, se pregătesc după «cuprinsul» (starea) fiecăruia. Mireasa cu mâna ei sose batista și cămașa împodobită a ginerului, în vreme ce fetele din sat lucrează batistele pentru flăcăii nuntași; iar mama miresei pune deoparte prosoapele «cârpele» (maramele), cămașa pentru tata și mama mirelui și alte lucruri menite viitoarei gospodării.

La casa ginerului se socotesc flăcăii care vor fi nuntași. Ginerele alege pe *colăceri*, pe cel cu salba și pe cel cu bradul. Mama ginerului alege fetele mari și nevestele tinere care vor ajuta la gătitul miresei și *pochinzăreasa* (baba care ia în primire zestrea). Tatăl ginerului alege *chelarul*, *alergătorii* (cei ce servesc la *masa mare*), tocmind din vreme lăutarii și bucătarul; tot el are grije de pregătirea gospodăriei în vederea nunței.

¹⁾ O formă de lut pentru coacerea pâinei.

Oameni de încredere păstrează mereu legătura dintre casa miresei și casa mirelui, astfel că pregătirile se fac în deplină înțelegere.

Joi în săptămâna nunței, în locul și la ceasul hotărît, se întâlnesc în târgul cel mai apropiat tinerii cu părinții și rudele lor. Se fac cumpărături. Nașul băiatului cumpără peteala, lămăița, «sovonul» (vălul), rochia miresei și lumânările. Ginerile cumpără pantofii miresei, ghetele mamei miresei, cizmele tatălui miresei. Mireasa cumpără *floarea ginerului*. Această floare e «de târg»: un buchețel de flori artificiale. Se târgue bradul, hârtie colorată, peteală subțire și alte podoabe pentru brad. Se mai fac și târgueli pentru masă.

Pe urmă se duc cu toții la cărciumă și acolo se cinstesc, înainte de a-și lua drumul înapoi.

BRADUL

Vineri seara, când la casa ginerului se aprind lumânările, flăcăii vin chiotind și cântând, la *facerea bradului*. Cu ei sosesc și fetele, iar mai târziu vin bătrâni, babe, neveste și oameni însurați.

— Bine v'am găsit sănătoși!

Și se așează pe pat și pe scaune, fetele deoparte, flăcăii de alta.

În mijlocul casei mama ginerului aduce o masă scundă cu trei picioare. Pe masă pune o pâine în care înfige o lumânare și peste care așterne sare, pentru ca noua gospodărie să fie bogată și luminată ca fața lui Christos. Ginerile își cinstesc tovarășii de horă cu țuică, apoi începe lucrul.

Mai întâiu se retează și se leagă crăcile bradului pe tulpină astfel ca să înfățișeze trei sfere: una mai mare jos, una mai mică sus și între ele una mijlocie.

Apoi flăcăii de față taie cu foarfece din hârtiile colorate luate din târg nenumărate și felurite flori. Cu acestea, cu peteală, cu stebлуțe de busuic se împodobeste bradul pregătit. Apoi bradul e înfipt în pâinea depe masă, lângă lumânarea stinsă, iar flăcăii mai de seamă întind o horă în jurul lui, în sunetul fluerului:

D'acum bradul e blagoslovit de Domnul și întărit prin horă flăcăilor ; cu masă cu tot îl duc în altă odaie curată.

Cu vin, cu pâine, cu mâncare de post vremea trece până la cântatul cocoșilor, când oaspeții își iau rămas bun.—

La casa lui, flăcăul care va duce bradul la mireasă, veghează. Când se va face lumină, când «alba va intră în sat», va fi departe: până să se ridice soarele de-o suliță pe cer, bradul trebuie să fie sus pe prăjină la casa miresei.

Încălecat pe un cal bine potcovit și înșeuat, cu flori la căpăstru, până în ziuă brădarul, ținând în mână un bici lung cu plesnitori, se furișează spre casa mirelui. E îmbrăcat în strae frumoase. În brâu și-a pus un «revorvel».

Descalecă. Ginerile îi dă o ploscă plină cu vin pe care brădarul și-o atârnă după gât. În tăcere ia bradul, apucă coama calului și încăleacă iară, dintr'o săritură, zice «Doamne-ajută» și își face semnul crucii. Asemenea fac și cei rămași în urmă.

Pe drumuri dosnice, ferindu-se de întâlniri, brădarul iese din sat. Apoi își îndeamnă calul și apucă drum de ogor. La vreme de iarnă, de teama lupilor, călătorește cu doi însoțitori. Când ajunge în satul celălalt, domolește pasul calului și pe calea cea mai scurtă se îndreaptă spre casa miresei.

E cu ochii în patru: se ferește de întâlniri cu vase goale. Dealtfel vecinele fetei știu de venirea lui și nu se duc la fântână până nu s'au uitat bine în lungul drumului. Rareori o dușmană a miresei pândește sosirea lui, tăindu-i calea cu vasul gol, sau aruncând gunoiul din casă. Dar și atunci flăcăul e pregătit. Scoate din sân bucățele de lemn dela o fântână părăsită și le suflă în cele patru vânturi, grăind încet:

Fântână, fântâniță
Cu apă de viță,
Săca-ți-ar isvorașul.
Și ție, femeie bolândă,
Dracului să te vândă,
Să facă din tine tălpoi,
Plină toată de gunoi
Pân'la viața de apoi.
Amin!

Ori, dacă i s'a aruncat gunoi în drum:

Care i-a ieșit în drum
Face-i-s'ar ochii scrum,

Gunoii din casă
Numai păduchi pe masă.

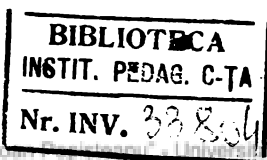
Aruncă vin din gâtul ploștii în cele patru colțuri sfinte:
— Tatălui, Fiului, Sfântului Duh. Amin!
La vreo două sute de pași de casa miresei trage în sus trei focuri.
E vestea către cei d'acolo.
S'a auzit. Părinții fetei cu flăcăii sar și deschid larg poarta.
Tatăl fetei îi urează bună venire:
*«Bine-ai venit,
Bine-ai gândit,
La noi bine-ai statornicit!*
*Și bradului mă închin cu multă sănătate, la fața dumitale și la celui
ce te-a trimis. Amin!»*
Inconjurat de toți, brădarul, la pas, se apropie de casă spunând
vorbele bradului:

Tânărul nostru 'mpărat
De dimineată s'a sculat
Și plecând prin sat la noi
M'a găsit la o turmă de oi
Și tare m'a rugat,
Să fiu brădar
Ca mândru arțar,
Să-i iau truda de-o noapte
Stropită cu lacrimi de lapte.
Ș'asa am plecat
Cu murgu 'nstrunat,
Cu paloșu 'ntr'o mână,
Cu bradu 'n altă mână
Ș'am trecut văi,
Am ocolit pe după clăi,
Pe drumuri nebătute,
Prin ape nescăzute,
Ca să ajung la Dumneavoastră.

E acum în fața casei. Trage un foc. Mireasa cu fetele și mama ei
ies în prispă.

Zărind-o, flăcăul spune:

Impărăteasă mireasă
De 'mpăratul nostru aleasă,
Bine te-am găsit sănătoasă!

Mireasa și femeile împreună răspund:

Bine ai venit sănătos
Ca un brad frumos!

Apoi brădarul mai zice:

La fața Dumnevoastră mă 'nchin
Ca la o ramură de măslin
Și vă aduc acest brad înalt
De 'mpăratul nostru 'mbrăcat,
Să-l stăpânești voioasă
Cu toată casa, sănătoasă.
Și mi-a zis împăratul nostru,
Să fie în cinstea și auzul vostru,
Ca să-l înălțați
Și să-l înlăntați
Sus pe vârful de munte
Unde-s fete multe,
Ca ele să-l stropească,
Să nu se ofilească.
Dacă muntele e departe
Și n'aveți care ferecate,
Apoi tânăru nostru 'mpărat
La fața s'a'nbujeat
Și așa mi-a cuvântat:
Pe-a Dumnevoastră casă
Să 'ntindeți o masă
Ca la o împărăteasă,
D'acolo să vă rotiți,
Un locșor bun să chitiți
Pentru cinstea mândrului nostru 'mpărat
Și acestui sfânt și blagoslovit brad.
Să nu vă uitați în vârful patului,
C'acolo e cuibul bărzoiiului,
Nici pe cele coșare
Pline cu cuiburi de cioare,
Nici în vârful nucului,
Unde-i cuibul cucului,
Să vă uitați la toarta cerului,
Să aruncați inima fierului
Și să atârnați o scărnică
Pe un' m'oi sul fără frică.
Ș'acolo 'n naltul cerului
Să facem cinste bradului.
Ei, acum nu vă agâți

Și ochii la mine beliți,
 Și acum în grabă
 Să vă faceți de treabă
 Și să faceți negândit
 Ce 'mpăratu v'a porâncit.
 Și eu, drumeț de sate
 Cu oalele sparte,
 Mă'nchin cu sănătate
 La Dumneata, cinstită mireasă
 Cu fața de mândră crăiasă,
 Și să cotrobăești prin cele unghere,
 Să găsești niscai uscate pere.
 De n'or fi pere uscate,
 Nu strică nici prune afumate,
 Să le arunc în ale guri căscate,
 Că au ramas nemăritate.
 Așa zic și eu
 Ca un paraleu.
 Și dacă vă-ți potrivi,
 Înapoi eu oi porni
 Și aci n'oi mai veni.
 Așa vă zic cu sănătate,
 La vară bucate,
 La mulți ani cu sănătate!
 Să trăiți!

Apoi flăcăul, dintr'o săritură, descalică, scoate ploscă, se 'nchină,
 bea un gât și o dă celorlalți. Cu bradul în mână, împreună cu fetele
 și flăcăii, în sunetul fluerului, joacă o horă mică:

18.520

Tatăl miresei aduce o prăjină lungă de 6 până la 8 metri. Se leagă bradul de vârful prăjinei, îngropându-se capătul celălalt lângă colțul de răsărit al casei. Ca să n'o doboare vântul, prăjina se leagă puternic de un stâlp. Brădarul sloboade ultimele gloanțe din «revorvel» în chiote nesfârșite.

Apoi intră cu toții în casă și se așează la masă.

Mireasa dă brădarului o batistă cusută cu flori, salba cu galbeni și cămașa ginerelui.

Se petrece, se cântă. Și cam pe la amiază brădarul e petrecut până la marginea satului, de unde pe drum deschis, în trap alergat se 'ntoarce în satul lui.

Acolo dă ginerelui cămașa și salba de galbeni.

CHEMAREA LA NUNTĂ

Sâmbătă dimineață la casa ginerelui taraful de lăutari tocmit e împărțit în două. Un taraf mic pleacă la mireasă, iar taraful mare va însoți pe acea rudă apropiată a flăcăului care a fost însărcinată cu *chemarea la nuntă*.

Merg din casă în casă la cei dinainte hotărâți, cântând după ce au intrat în curte *cântecul chemării la nuntă*:

MODERATO

VIOLINO

Cei din casă îi întâmpină.

— Bine v'am găsit sănătoși!

— Bine ați venit sănătoși!

Apoi, din plosca celui venit la chemare, închină:

— Să fie într'un ceas cu noroc!

Dacă sub un cuvânt oarecare cei poftiți nu beau din ploscă, e semn că nu vor veni la nuntă.

La plecare oaspeții sunt petrecuți până la poartă.

— Să veniți sănătoși!

— Să vă găsim sănătoși, să umblați sănătoși! Mulțumim de chemare!

În satul miresei lucrurile se petrec la fel.

FEDELEȘUL

Cu prilejul chemărilor la nuntă se fac și chemările la *fedeleș*, masa de Sâmbătă seara la ginere și la mireasă; însă la fedeleș sunt poftiți numai oamenii de seamă împreună cu nașii.

Se întinde o masă mică la care ospătează cei chemați. În timpul mesei se adună în curte flăcăi și fete și joacă până seara târziu.

NUNTA

BĂRBIERITUL MIRELUI

Din zorii zilei de Duminică sosesc la casa mirelui rând pe rând trăsurile — un fel de brașovence fără arcuri —, colăcerul, cel cu bradul, cel cu salba, flăcăii, fetele mari și nevestele tinere. Se trimite o trăsură după nași.

Până să vie, ginerele se bărbierește.

Se așează pe un scaun în mijlocul odăiei pline de flăcăi. Unul din ei — se cade să aibă tată și mamă buni — se apropie zicând:

Ei, ginerică, bucuros
Să te fac frumos.

Iar ginerele răspunde: «Cum ți-i voia și socoteala».

Apoi flăcăul îl bărbierește.

Lăutarii zic cântecul mirelui la ras:

SOSTENUTO

The musical score is written on five staves in a 2/4 time signature. It features a melody with various rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several triplet markings (indicated by a '3' over a group of notes) and dynamic markings such as accents and slurs. The lyrics are written below the notes, with hyphens indicating syllables that span across multiple notes.

Frun - zu - li - ță — frun - ză — crea - ță.

Frun - zu - li - ță frun - ză — crea - ță [Of of of

of of], Du - mi - ni - că di - mi - nea - ță —

Mân - dră zi s'a mai i - vit, — Mân - dru soa - re - a

ră - să — rit — Și pe mi - re l'am gă — tit. —

|: Frunzuliță frunză creață: |
 [Of of of of of],
 Duminecă dimineață
 Mândră zi s'a mai ivit,
 Mândru soare-a răsărit
 Și pe mire l-am gătit.

Nu știu, soare-a răsărit
 Ori mirele a 'nflorit,
 Că frumos mai e gătit
 Cu podoaba târgului,
 Cu mireasma câmpului,
 Cu căciulă brumărie,
 Cu cunună argintie.
 L'am gătit la mănăstire
 Și i-am pus numele mire;
 L'am gătit de cununie,
 Ca să-și capete soție,
 Și soție și nevestă,
 De noi să se despărțească,
 Și nevasta și femeia
 Ziua bună să și-o ia
 Dela strat cu busuioc
 Dela flăcâii din joc,
 Dela strat cu garofițe,
 Dela mândrele fetețe.

După bărbierit mirele se îmbracă cu cămașa cusută de mireasă, cu nădragi albi de «aba», cu ghete, cu cojocul cu flori și haină groasă pe deasupra. Iși pune «floarea de târg» în piept. Se sărută cu toți flăcâii.

PORNIREA ALAIULUI

Au sosit și nașii. Alaiul se orânduiește astfel:
 în cap nuntașii (colăcerul cu plosca după gât, brădarul și flăcâii cei-
 lalți), toți în haine de sărbătoare, încălecați pe cai împodobiți cu flori,
 purtând la brâu revolvere și ținând în mână bice cu plesnitori;
 în trăsura dintâi, deobicei, nașul, ginerele și băiatul cu lumânările;
 în trăsura a doua nașa, cu fetele mari și nevestele tinere;
 în celelalte trăsuri rude care însoțesc pe nași și ginere, lăutarii și
 pochinzăreasa.

Cel cu salba stă unde-și găsește loc; salba o poartă cusută pe căciulă
 sau pe piept.

Acum nașul chiamă colăcerul și-i spune drumul, care nu va fi același la dus și la întors. Și în plesnitul bicelor, în pocnetele pistoalelor, în cântatul lăutarilor, în chiote alaiul pornește în goana mare.

Părinții băiatului și vreo doi lăutari rămân acasă. În așteptarea re-întoarcerii alaiului, se întinde o masă mică, la care se așează unul câte unul musafirii ce vin din sat aducând daruri: o pasăre, o strachină cu piftii, doi, trei cârnați. Musafirii sunt întâmpinați cu binețe și cu *marșul primirii mesenilor*, odinioară cântecul chemării la nuntă:

ADUSUL APEI

Pe când mirele se bărbierește, la mireasă s'au adunat asemenea rudele și cei chemați. Se pregătesc batistele și buchețele de peteală pentru flăcăi, cămașa soacrei și a socrului, darurile ce se vor împărți la masa mare.

Apoi se aduce apa.

De capătul unui resteu se leagă o batistă, iar restedul se bagă pe urechile unei vedre. Ținând fiecare de un capăt al restelui, mireasa și un flăcău se duc cu vadra la fântână.

Lăutarii cântă:

MODERATO

Foa- ie ver — de — și-o a — lu — nă,

Hai, mi- rea — sa — la — fân — tă — nă Cu ve- dri- ța —

toa- tă lu- nă. Să a- du — cem — a — pă bu- nă.

Foaie verde ș'o alună,
Hai, mireasă, la fântână

Cu vedrița toată lună,
Să aducem apă bună,

Apă bună și sfințită
Dela Domnul dăruită,
Să stropim ograda 'n jos,
Să-ți vie mire voios
Pe cal negru înspumat,
Ca Făt frumos întrupat;
Să stropim ograda 'n sus,
Ca să ai noroc la fus,
Lada plină de fuioare,
Lergătoarea de mosoare;
Să stropim ograda 'n cruce,
Că mirele tot te-a duce,
Te-a duce cu buchețele,
C'o să-i eși din floricele.

La fântână flăcăul umple vadra și împreună cu mireasa o aduce în mijlocul curții. Iau apă cu mâna și stropesc spre răsărit, apus, miază-zi și miază-noapte, potrivit ca să mai rămâie puțină apă în vadră.

Deodată lăutarul o schimbă:

ALLEGRO

Să - riți. fe - te. ș'a - ler - gați. Mai re — pe - de
d'a - pu - cați Strop ma — re de a - pă sfân - tă,
Ca să — fa - ceți și voi nun - tă, Nun - tă — ma - re
și iu - moa - să Ca la — cră - ia - să a - lea - să.

Fetele sar și se stropesc una pe alta, în față și pe cap, ca să se mărite mai repede. Apoi se face horă în jurul vedrei goale:

ALLEGRO

VIOLINO

The musical score is for a violin part, marked 'ALLEGRO'. It consists of three staves of music in 3/8 time. The melody is lively and rhythmic, featuring eighth and sixteenth notes with various articulations like slurs and accents.

Vădrarul joacă cu mireasa în mijlocul horei dând ocol de mai multe ori vedrei. Când lăutarul va da chiote, datoria lui este de a lua repede batista dela vadră, altfel i-o ia altul și rămâne de răsul tuturor.

Pe urmă hora se sparge. Mireasa fuge în casă. Tatăl ei, cu plosca cu rachiu îndulcit, cinstește flăcăii și fetele.

PUNEREA PETELII

De acum fetele încep a găti mireasa. Ii pun cămașă cu flori și rochia de mireasă, o încălță cu pantofi sau ghete cumpărate de ginere, îi încing mijlocul cu bete frumoase, îi împletesc părul în două coade date peste cap, răsucind zuluții pe fus. Peste rochie mireasa îmbracă un ilic de aba cu flori, un cojocel sau o scurteică de mătase. Apoi se așează pe un scaun în fața oglinzii, iar celelalte fete împrejur îi potrivesc lămâița, peteala, sovonul și flori de mușcat. Lămâița se prinde pe păr deasupra frunții, iar peteala lângă lămâiță, astfel ca să acoperé capul și spatele până aproape de marginea rochiei. Sovonul, încrețit la o margine pe măsura capului, cade peste petală.

De când fetele încep a așeză lămâița, peteala și sovonul, lăutarii cântă cântecul miresei la punerea petelii:

ANDANTE CON FUOCO

VIOLINO

The musical score is for a violin part, marked 'ANDANTE CON FUOCO'. It consists of two staves of music in 2/4 time. The melody is slower and more expressive than the previous piece, featuring quarter and eighth notes with slurs and accents.

Frun-ză ver-de,

frun-ză ver-de mă — tă — ci — nă, of — of.

la-ți, — mi — rea — să, ziu — a bu — nă,

of of — of la-ți, — mi — rea — să, ziu — a bu — nă,

of — of. De la frați, de la su — ri,
De la frun-za cea de bradDe la gră-di - na — cu flori, De la strat de
De la pu-iul cel — lă - sat, De la frun-zabu - su-ioc, De la fe-te - le — — — — — din joc,
cea de nuc, Ră-măi, — mai că, eu — — — — — mă duc.

Frunză verde mătăcină, *of of,*
Ia-ți, mireasă, ziua bună, *of of of,*
Ia-ți, mireasă, ziua bună, *of of,*
Dela frați, dela surori,
Dela grădina cu flori,
Dela strat de busuioc,
Dela fetele din joc,
Dela frunza cea de brad,
Dela puiul cel lăsat,
Dela frunza cea de nuc.
— Rămâi, maică, eu mă duc.

Plângi, mireasă, te omoară,
Că n'ai mai pune peteală,
Nici la coade floricele,
Nici în degete inele,
Și nici în urechi cercei,
Nici n'ai ședea cu flăcăi.
Cununița ta cea verde,
Cum te scoate dintre fete
Și te dă între neveste!
Și cununa cea de flori
Te pune între nurori.
Cântați, fete, și horiți,
Până sunteți la părinți,
Cântați, fete, horele
Și vă purtați florile.
După ce v'ați mărita,
Horile n'ați mai juca,
Florile n'ați mai purta.
Copiliță cu părinți,
La ce focul te măriți,
Că mila dela părinți
Anevoie-ai s'o mai uiți,
Că mila dela străini
Ca gardul de mărcini,
Și mila dela bărbat
Ca frunza de plop uscat,
Când gândești să te umbrești,
Tot mai rău te dogorești,
Când gândești să trăești bine,
Atuncia e vai de tine.
Săriți, flori, de 'mbobociți,
Că mie nu-mi trebuiți,
Până eri cu fetele,
Azi sunt cu nevestele.

Bate, vântule, prin munți,
 Ado-mi dor dela părinți;
 Bate-mi, vântule, prin flori,
 Ado-mi dor dela surori;
 Bate, vântule, prin brazi,
 Și-mi ado dor dela frați.

Scopul lăutarului în clipa aceasta este de a aduce pe mireasă și pe ceilalți la lacrimi și întotdeauna reușește.

Când împodobirea miresei s'a sfârșit, taraful o schimbă pe o ardelească în chip de încheere:

PRESTO

VIOLINO

CODA

Da capo. ad lib. poi:

La auzul acestui «vivart» flăcăii de afară dau chiote de veselie. Lăutarii se aleg cu batiste și laude, că au făcut mireasa să plângă.

Pe urmă toată lumea trece la masă.

COLĂCERIILE

Dar alaiul ginerelei e pe aproape. Deodată pocnete, chioțe, focuri vestesc sosirea lui.

Toți sar dela masă, aleargă la porți și le încuie. Fiecare se înarmează cu ce poate: cu pari, cu furci cu ciomege.

Nunțașii, cum au sosit, dau navală, zguduind puternic porțile, ca să intre. Cei din curte îi amenință. În cele din urmă, după multă ceartă, tatăl miresei înaintează spre poartă și întreabă:

Oameni buni, ce căutați?
Ca niște nebuni svânturați?

Colăcerul răspunde:

Ce umblăm,
Ce căutăm
Samă la nimeni nu dăm.
Dar ce ați pus aști soldați
Așa de rău învățați,
Așa de pârliti
Și de sgribuliți?
De unde sunt veniți,
Din deal dela Fârliti?
Noi căutăm o 'mpărăteasă,
O mireasă aleasă
Care s'a adăpostit în casa dumneavoastră.

Tatăl miresei și cei din curte răspund:

Nu-i aci mireasa,
Nici împărăteasa,
O găsiți voi mai la vale
La răscruci de cale.

Colăcerul zice:

Nu ne mintiți,
Să nu fiți bănuți.
Că dac'om porni
Și 'mpărăteasa n'om găsi,
Apoi atunci
Hacul și dracul
Numai al Dumneavoastră va fi.
Mai bine, cât e cu 'nchinăciune
Și cu plecăciune,
Mai bine ne pofteați
Și ne ospătați,

Că suntem trudiți de goană
Și de multă osteneală.

Tatăl miresei răspunde:

Dacă așa vă e 'nfățișarea,
Apoi atunci
Fiți bine potțiți
Și la noi bine veniți.
Băeți, deschideți porțile largi,
Să intre cine-mi sunt dragi!

Indată curtea se umple cu lume și căruțe.
Colăcerul, aproape de pragul casei, zice *colăceriile*:

— Bună dimineață, cinstiți socrii mari!
— Mulțumim Dumneavoastră, băeți militari!
Dar pentru ce mare treabă
Ați venit la noi cu așa mare grabă?
— Ce întrebați Dumneavoastră
De grabnica venire-a noastră?
Și aștia, ce stau grămezi ca stupii,
Se uită par'că văd lupii?
Ce este astă tinerime
Și astă mare mulțime?
Și aște fete urși văzură?
Sgâiesc ochii și casc' o gură,
Mare, tată, cât o șură.
Ori n'au văzut oameni încă
Și-au frică că le mănâncă?
Noi am mai umblat și altă dată
Pe alocurea ca și astădată,
Și așa nu se mirară,
Nici ce căutăm nu ne 'ntrebară.
Iar aci v'ați strâns grămadă,
De par'că căutați sfadă,
Ori vreți de frică și teamă,
Să stăm și să vă dăm samă?
Dar nici prin gând să vă treacă;
Veți avea părere sacă.
Nu ne speriem de lume,
Că suntem voinici cu mare nume,
Nici nu ne 'ngrijește multul,
Că știm să vă dăm cuvântul.
Iar de voiți și vă place,

Să vă răspundem cu pace,
Luăți-o cu 'ncetișorul,
Să vorbim cu binișorul,
Că orice cu 'ngăduială
Se face cu rânduială;
Iar repede când se cere,
Nu se face cu plăcere.
De aceia lăsând gluma,
Ascultați la noi acuma.
Tânăr Împăratul nostru,
Care vreà binele vostru,
Intr'o zi de dimineață
Cu firea care-l răsfăță,
Pe la revărsat de soare
Vrând să plece 'n vânătoare,
S'a sculat, s'a gătit bine,
S'a 'narmat cum se cuvine
Și luând buciumul îndată
Buciumă cu el odată
Și strânse ostași mulțime,
Tot voinici de călărime
Și ageri de meșterie
Și buni la vânătorie,
Să vâneze dialurile
Și munții cu jghiaburile,
Pădurile cu umbrele,
Văile cu luncile.
Așa umblând ziua toată
Au ocolit locul roată
Pân'la amiazi către sară
Fără a vâna vre-o fiară.
Și atât se desgustase,
Cât p'acia să se lase,
Să nu mai gonească vântul
Și să spulbere pământul:
De par'că-i zicea nălucă
Tot încă să se mai ducă.
Și așa peste un dial
Mergând în curătură de cal
Cu pușca 'ntro mână
Ajunse la o fântână.
Și văzând urmă de fiară
Aci toții descălecară,
Să se uite, s'o privească,
Ce urmă e, să ghicească.
Stând dar astfel fiecare

Privind cu mare mirare,
Unii au zis că-i urmă de zână,
Aib'o 'mpăratul de mână;
Alții, că-i floare crăiasă,
Aib'o 'mpăratul mireasă.
Deci cu câte cuvântară
Pe împărat l'ațâțară
Și-l făcură în gând să-i vie
Să scrie ca să se știe,
Din ce parte acea zână
A venit pe la fântână.
Și cu inima 'nfocată
Plecând pe urmă îndată,
După urmă se tot duse,
Până văzù că-l aduse
Drept în casa Dumneavoastră
Cu toată oștirea noastră,
Unde a zărit o floare
Ca o stea strălucitoare,
Care de crescut tot crește,
De 'nflorit tot înflorește,
Iar de rodit nu rodește,
Că pământul nu-i priește.
De aceia împăratul
Făcu cu toți ai săi sfatul,
Că acea frumoasă floare
Și dulce mirositoare
De aci să-o strămute,
Să o ia și să o mute
La curtea împărătească
Unde locul să-i priască,
Odraselele să 'n colțescă,
Să-i dea rodul la iveală
Și tuturor la priveală.
Asta împăratul pune
În gând, după ce le spune,
Se uită, locu 'nsemnează,
După a stelelor rază
Și se întoarce îndată,
Cu inima ne 'mpăcată
Și cu gânduri doritoare
Pentru iubita lui floare.
A doua zi dimineață
Pe a zorilor roșeață
Se scoală 'ndată 'mpăratul
Ca să-și îplinească sfatul,

Se îmbracă, se încalță,
Pe scări de argint se 'nalță,
Și pe cal alb voinicește
Încălecând, se oprește
Și peste oștirea toată
Intorcându-și ochii roată,
Pe noi aști toți ne alese,
Cu mustățile sumese
Și pe aști cai iuți ca smei
Cu capetele ca leii,
Cu coarnele poleite,
Cu unghile zugrăvite,
Care când încep să saie
Din nări aruncă văpaie,
Deci după ce ne alese,
Cu poruncă ne trimese,
După iubita lui floare
Cea foarte mirositoare,
S'o ducă să strălucească
La curtea împărătească.
Și plecând noi toți îndată
După porunca cea dată,
Nu știurăm sama bine
Să venim pe drumuri bune
Și ne-au îndreptat pe stele
Și am venit după ele.
Peste munți peste jghiaburi
Și peste sute de dialuri,
Mâncând și bând împreună,
Cu cântări, cu voie bună,
Și 'ntrebând în calea noastră
De curțile Dumneavoastră.
Și-așa steaua strălucită
Cea de noi foarte dorită
Aici s'a ascuns văzurăm
Ș'aici din ochi o pierdurăm.
Să ne dați dar acea floare,
Acea stea strălucitoare.
Cu răspunsul dinpreună
Vă poftim cu voie bună,
Nu așteptați vorbe rele
Că veți avea zile grele,
Că nu suntem trimiși doară
Să îndrugăm ca la moară
Vorbe d'ale satului,
D'ale părcălabului,

Și cu zisa împăratului
Că uite și firmanul lui (*arată plosca*).
De știți carte românească,
Pune-ți ca să vi-l citească,
Iar de nu, ca de cărbune
Vă feriți mâna a pune.
Chemați un popă să vie
Dacă românește știe,
Dar nu unul cu barbă rară,
Să ne ție până 'n sară,
Nici unul cu barba deasă
S'o citească ne 'nțeleasă,
Nici vr'unul cu barba lungă
Trei zile să nu-i ajungă;
Unul ce știe să sugă
Ca să-l citească pe fugă,
Că nu-i carte românească,
Și, cum vedeți, e o ploscă
Cu vinul de Dealu-Mare,
Când beți, căciula vă sare,
Iar nu e din Valea-Lungă
Să vă facă gura pungă.
Poftiți, închinați odată,
C'ați uitat gura cascată,
Luați-o toți, din mână'n mână,
Să ne dați cea mândră zână,
Să o ducem la 'mpăratul,
Ca să contenim tot sfatul.
Nu gândiți că vorbim glume
Ori niscai basme de lume,
Ci vă gândiți cât de tare
La cele de ospățare,
Aduceți orz, fân în care,
S'aibă caii de mâncare,
Tăiați junci cu carne grasă
Să dați ostașilor masă,
Aduceți buți cu vin tare,
Să fie de ospățare
Strângeți fete frumoșele,
Ca să dănțuim cu ele,
Apoi vă gătiți și case
Imbrăcate cu mătase
Și pentru ostași umbrare
Cu loc de 'ncăpere mare,
Intindeți mai multe mese,
Puneți bucate alese

Și cofeturi lâng'aceste,
C'asa obiceiul este.
Iar cumva de nu se poate
Să împliniți astea toate,
Nici să stați să mai răspundeți,
Căutați loc să v'ascundeți,
Că ostașii nu știu glumă
Ș'o să fie vai de mumă.
V'am spus astea, să știți bine
Că și împăratul vine,
Cu capitani cu ipolete,
Cu trăsuri și cu carete
Zugrăvite, poleite
Și 'n ele doamne gătite.
Aduce ș'o caretă mare
Cu lăutari și zdrancanale,
In ea stând mărita nună
Și 'n mâini ținând o cunună.
Strălucită, luminată,
Cu pietre scumpe lucrată
Pentru cinstita mireasă
Cea de împăratu-aleasă.
Poftiți pân'la cele zise
Aceste daruri trimise
Prin noi de 'mpăratul nostru
Și de ginerile vostru
Ce ne zise: «Mergeți cu ele
Și le dați miresei mele».
Acum dacă cu tot placul
Scoateți și ne dați colacul.
Ce e-al nostru să se știe:
In mâini câte-o sangulie ¹⁾
Sau gevea ²⁾ cu fir cusută,
Din in subțire țesută;
Puteți da și de matasă
Dacă inima vă lasă,
Iar de nu, și d'arnici fie,
Cum veți avea omenie,
Că noi primim și de toate,
Numai grijiți a le scoate
Ca să ne ștergem la gură,
Că-i udă de băutură.

¹⁾ Un ban.

²⁾ Batista.

Iar astor fete venite,
 Ca ciorile grămădite,
 Ce vă stau cam pe la spate
 Tot cu gurile căscate,
 Muițați câte o cojiță
 Și dați-le să le înghiță,
 Să nu stea cu gura sacă
 Și de dor să le mai treacă,
 Să-și mai potolească jindul,
 Pân'le-o veni și lor rândul.

Dă ploșca socrului, care cinstește.

Pe când colăcerul zice colăceriile, cei dinprejur caută să-l încurce, desfăcându-i curele dela cal și făcându-i tot soiul de posne.

După ce colăcerii și nuntașii descalecă, trăsurile trag la scară și toată lumea intră în casă.

— Bine v'am găsit sănătoși!

— Bine ați venit sănătoși!

SALBA. ȚOCUL BRADULUI

Cel cu salba caută mireasa și o aduce în fața unei oglinzi. Aci o minte de trei ori cu salba, apoi i-o dă. Mireasa îi dă o batistă.

În două odăi deosebite se așează câte o măsură: una pentru cel cu salba, fetele mari și nevestele tinere, alta pentru nașii și rudele generelui.

În acelaș timp brădarul coboară bradul și ținându-l în mână *il joacă* în horă împreună cu nuntașii:

ALLEGRO

VIOLINO

Să ju-căm bra-

dul mi-re-sii, Să ju-căm bra-dul mi-re-sii.

| : Să jucăm bradu miresei, : |

Să jucăm și să cântăm,
Pân' batista-o căpătăm,
C'ășa a fost din bătrâni,
Din bătrâni și din străbuni.

Și țin hora până li se dă fiecăruia câte o batistă și li se pune pe-teală în piept.

IERTĂCIUNILE

După masă, după jocul bradului se zic *iertăciunile miresei*.

Este o clipă solemnă.

Intr'o odaie curată se așterne pe jos o velință. Pe câte o perină, mirele și mireasa îngenunche, cu fața la icoane, spre răsărit. Nașii și părinții fetei stau la spatele lor, iar de jur împrejur rude, fete, nuntași.

Lăutarii cântă:

ANDANTE CON FUOCO

| : Frunză verde : | mărăcine,
Ia-ți, copilă, iertăciune

De la frați, de la surori,
Dela grădina cu flori.

Frunză verde mărăcine,
Ia-ți copilă, iertăciune
Dela mamă, dela vere,
Dela strat cu garofele.
Foaie verde siminoc,
Cere-ți iertare pe loc
Dela fete, dela joc,
Dela strat cu busuioc.

Apoi lăutarul tace și colăcerul zice iertăciunile:

Ascultați frați, înțelegeți
Și știință vă culegeți,
Ascultați, luați aminte
La vreo câteva cuvinte,
Care în cărți ne stau scrise
Și astăzi trebuiesc zise.
Când Dumnezeu cu cuvântul
Făcu cerul și pământul,
Le-a dat podoabe mărețe
Și destulă frumusețe:
Ceru 'mpodobit cu soare
Și cu stele lucitoare,
Pământul umplut de vite
Cu feluri deosebite,
A văzduhului nălțime
Cu zburătoare mulțime,
Marea și apele toate
Cu pești fără număr, gloate.
Deci vrând să se proslăvească
Fapta-i cea dumnezeiască,
Intinzând prea sfânta sa mână!
Zidi pe—Adam din țărână
Dup'a sa asemănare,
Cu cuvânt și cu suflare.
Apoi văzând că nu-i bine
Să fie omul de sine,
Somnul lui trimise 'ntrânsul
Și făcu din a lui coastă
Pe Eva, strămoașa noastră.
Deci ochii când își deschise,
Adam, privind la ea, zise:
Asta s'o numim muiere

Și-mi va fi spre mângâiere
La trude și ostenele,
Că e din oasele mele.
De aceia fii-acuma
Iși lasă tată și mumă
Și doi cu doi se adună,
Să trăiască împreună,
C'asa Dumnezeu voiește
Ș'asa legea-orânduște.
Cinstiți socrii mari, acuma,
Ai tinerilor tată, mumă,
Vă poftim pe Dumneavoastră
S'ascuțați la zisa noastră.
Știți că omul cât trăește
Multe în lume greșește
Cu fapta și cu cuvântul
Și îl suferă pământul,
Nu se scufundă, nu crapă,
Ca să-l înnece cu apă,
Soarele iar îi dă rază,
Il rabdă și-l luminează,
Nu se pornește să-l piarză
Și pe pământ să îl arză,
Căci Dumnezeu ca un tată
Cu milă nemăsurată
Nu se grăbește îndată
Cum greșim să ne și bată,
Ci are mare răbdare
Și se 'ntoarce cu 'ndurare
Când cădem la pocăință
Și-l rugăm cu umilință.
Dar însă ne zice nouă:
«De vreți ca să vă iert vouă,
Iertați pe greșitul vostru,
Cum zice la 'Tatăl-nostru».
De aceia acuma dară
Acești fii ce 'ngenunchiară,
Și smeriți cu rugăciune
Vă cer astăzi iertăciune,
Ca unii ce îi născurăți
Și până acum îi crescurăți,
Vă vor fi supărat poate,
Ne-ascultându-vă la toate,
Sau că v'a răspuns cuvinte
Din prostie și neminte
Și poate în acea vreme

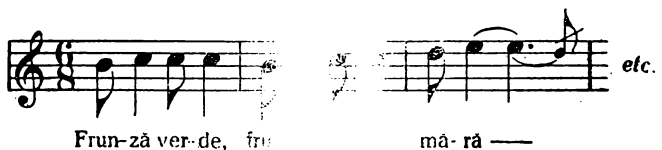
Să fi zis niscai blesteme,
De aceia cer iertare.
Le dați binecuvântare
Chemați, ca să-i întărească,
Mila cea dumnezeiască
Și să-i bucure cu roduri
Prin aceste sfinte noduri.
Să le dea unire 'n casă
Și tot belșugul pe masă,
Să 'nverzească ca mășkinul
Și să 'nflorească ca crinul,
In vieță prin tot locul
Să-i ție de păr norocul,
In trai bun să se resfețe
Pân'la adânci bătrânețe.

Părinții zic:

*Să fiți curați
Și de noi iertați.
Vă iertăm,
Vă binecuvântăm.*

Toții fac semnul crucii și se îmbrățișează. Tinerii sărută mâinile nașilor și părinților, iar aceștia îi sărută pe frunte. Mireasa își îmbrățișează surorile, frații și se iartă unii cu alții.

Lăutarii cântă din nou iertăciunile:

POCHINZĂREASA

Casa se golește. Unii trec la joc, alții la alte treburi.

Pochinzăreasa își încarcă zestrea în căruță.

Cum au prins de veste, nuntașii o înconjoară, luând-o în răs:

Pochinză, pochinzăriță,
Cu ochii de gărgăriță,
Cu sprincene de bufniță...

Se anină și lăutarii și în jurul babei se începe o horă:

ALLEGRO

Po - chin - ză, po - chin - ză — ri - ță

[Le - le — dra - ga — mea —] Cu o - chii de

găr - gă — ri - ță [Le - le — dra - ga — mea],

Pochinză, pochinzăriță
[Lele draga mea],
Cu ochii de gărgăriță
[Lele draga mea],

Cu sprâncene de bufniță,
Cu capul cât o baniță,
Cocoșată, vai de ea,
Vrea ca să fure zestrea.
Țineți, fraților, de ea,
Ca să nu fure zestrea!

Când dau cu ochii de soacră și mireasă, lăutarii împreună cu nuntașii
le cântă și lor:

ALLEGRO

Să tră - ie - scă ma - mi - ța, Că — mi - a — cu — sut —
Să tră - ie - scă cea bă - tră - nă, C'a — fă - cut — țe —

per - ni - ța, Să — tră - ie - scă — fe - te - le, —
luri de tă - nă, C'au scăr - mă - nat — pe - ne - le! —

Și tot așa până se sue pochinzăreasa în vârful căruței încărcate. In jurul căruței altă horă:

ALLEGRO

Pe-ri — ni — ța cea din-tâi } [Le — li — ți — te —
Mi-oi pu — ne-o sub că — pă — tâi } li — ți — fa], Pe-ri — ni — ța cea pes — tri — ța
[Le — li — ți — te — li — ți — fa] Mi-oi pu — ne-o pe
sub cos — ti — ța [Le — li — ți — te — li — ți — fa]

Cântecul și jocul sunt însoțite de fel de fel de glume: unii leagă de căruța pochinzăresei câte o vită din obor, alții încarcă lucruri ce nu sunt date de zestre și așa mai departe.

SCOATEREA DIN FIARE

Se întâmplă ca mireasa să fie născută în aceeași zi și lună cu o soră, un frate, vreun băiat sau vreo fată din sat. Atunci ea este *lunatecă* sau *zănatică* cu aceia și trebuie *scoasă din fiare*.

Cu fiarele dela coș se leagă picioarele miresei și ale aceluia sau aceleia cu care e zănatică. Un flăcău și o fată cu tată și mamă buni, îngenunche în fața lor și scutură fiarele.

Flăcăul zice:

Cum se scutură funingele depe fiare, așa să se scuture relele de pe voi.
Cei încătușați răspund:

«Amin».

Flăcăul zice iară:

Cum iese fumul pe coș și se duce 'n patru vânturi, așa să ducă vântul boscodeniile depe voi.

— Amin.

Flăcăul zice a treia oară:

Cum vântul flueră în coș și duce fumul, așa să fluere, duse de vânt, relele.

— Amin.

Acum mireasa e deslegată.

VĂDRĂRITUL

Se orânduiește alaiul pentru înapoiere. Pe o velință întinsă, mireasa e dusă de nașe până la o trăsură. Călcând cu piciorul drept pe o pernă așezată pe un scăunaș se urcă împreună cu nașa. În trăsura următoare ia loc ginerele cu nașul, iar în celelalte toți cei veniți dela casa flăcăului.

În frunte va merge brădarul cu bradul, colăcerul și nuntașii ceilalți. Părinții, rudele fetei și taraful mic de lăutari rămân acasă.

Înainte de pornirea alaiului nașul trebuie să *plătească* flăcăilor din satul miresei *vădrăritul*, adică să le dea bani pentru o vadră de vin, fiindcă ia o fată din satul lor. Dacă nu le dă cu binele, flăcăii pornesc înainte, închid ieșirea satului cu bârne și cu sârme. De voie, de nevoie li se dă ce li se cuvine.

La un semn al nașului, în chiote, pocnete de bice și focuri de armă, alaiul în goana mare pornește pe un alt drum spre biserica din satul ginereului. Călătorii au grijă să se dea în lături, căci alaiul nu se ferește din drum.

CUNUNIA RELIGIOASĂ. INTOARCEREA ALAIULUI

La biserică preotul îmbrăcat în sfințele odăjdii așteaptă.

Rând pe rând coboară din trăsură mireasa cu nașa, ginerile cu nașul și ceilalți. Lăutarii rămân în curtea bisericii, iar pochinzăreasa stă neclintită pe maldărul cu zestrea.

Pe când preotul unește pe tineri, nuntașii, ieșind din biserică, mai joacă câte-o horă.

La plecarea dela biserică orânduirea alaiului nu mai e aceeași ca până atunci: în trăsura din frunte stau tinerii căsătoriți, într'a doua nași. Preotul, pofit de nași, uneori însoțește alaiul, care la pas și pe drum ocolit, cu lumânările aprinse, se îndreaptă către casa ginereului. Focuri de revolver vestesc acolo sosirea lui.

Îndată mesenii se ridică cu toții, fiecare căutându-și un loc de unde să poată vedea mireasa cât mai bine.

Trăsura cu mirii trage la scară. S'a pregătit și aici pentru scoborîrea miresei un scaun cu o pernă și s'a așternut o velință. Datina cere ca mireasa să fie dată jos de mama mirelui. Dar de multe ori soacra rămâne

ascunsă, fie că nora nu e pe placul ei, fie că se teme ca nu cumva să se strâmbe la ea: atunci și-a numărat zilele până într'un an. O rudă va lua, în cazul acesta locul soacrei, ajutând mireasa la coborîrea din trăsură și ducând-o într'o odaie anume, unde se aduce și zestrea. Aci vine și soacra cu socrul. Mireasa le sărută mâna.

În curte nuntașii mai joacă odată bradul:

Apoi brădarul îl urcă pe casă înfigându-l în colțul despre răsărit al acoperișului. Dă o gaură cu sfredelul în căprior, înțepenește bine bradul și-l bate cu cue. Acolo va rămâne pentru totdeauna.

MASA MARE. CAPRA. STRÂNGEREA DARURILOR

De acum cu toții stau la masă, mirii singuri în odaia miresei, nuntașii în casă, lăutarii la bucătărie, iar în curte toții cei chemați.

Aceasta este *masa mare*, a cărei pregătire a cerut o organizație amănunțită.

Intr'o magazie, *chelarul* însărcinat cu tot ce privește mâncarea, băutura și vasele și-a așezat gospodăria; e un om de încredere neatins de patima beției.

Bucătarul (plătit) gătește mâncarea și răspunde de oale, tingiri și frigări.

Alergătorii, bărbați și neveste tinere, aduc la masă merindele și vinul.

Privighetorii supraveghează pe alergători, îndreptându-i încotro se simte nevoia lor. Alți privighetori păzesc casa și ograda.

În capul mesei stau nașii, iar ceilalți mai aproape sau mai departe de ei, după cum sunt mai avuți sau mai săraci. În dreptul fiecăruia se pun felii de pâine, mălai și câte o lingură de lemn.

Masa se începe cu țuică îndulcită, iarna fiartă. Fiecare închină spre naș:

— Să vă trăiască, să aveți parte de ei, să le botezați!

Bucatele sunt aceleași ca la masa de așezat: varză cu carne de porc, fiertură de pasăre sau porc, friptură, vin.

Cât ține masa, lăutarii umblă din loc în loc cântând cântecele care li se cer de meseni.

* * *

În timpul mesei unul din lăutari se îndepărtează furiș de taraf. Din scândurele și pânză boită și-a făcut un cap de capră cu coarne adevărate. Și-l așează pe umeri, îmbracă un cojoc ciobănesc întors pe dos și, dus

de lanț de către un alt lăutar, se îndreaptă spre nași. În acelaș timp, dintr'un copac, se aude o vuvă ¹⁾, iar vuvagiul cântă cântecul caprei:

ALLEGRO

[Ha - le - ho] Ca - pra vi - ne din poi - a - nă —

[Ca - pra {a - ții că - pri - cea}] Ș'a gă - sit d'o — bu - ru - ia - nă —

[Ca - pra {a - ții că - pri - cea}].

VIOLINO
e VUVA

CODA

vorbit: Sa sa sa sa

sa sa sa sa sa sa sa sa sa sa sa sa.

[Haleho]

Capra vine din poiană

[Capra tatii căpricea]

Și-a găsit d'o buruiană

[Capra tatii căpricea].

Vorbit:

Sa sa sa sa sa sa sa sa

Sa sa sa sa sa sa sa sa

Vine capra din pădure,
A fost la cules de mure.
Asta-i capr'adevărată,
Pe la spate codălată
Și la cap încornorată
Și la spate deșelată.
Dați-i banii și loveaua
Și umpleți-i teșcheraua.

¹⁾ Dară, dobă cu zdrancanale.

Mesenii când dau paraua
Să nu-mi belească daraua ¹⁾).

Capra clămpăie din fălci. Toată masa sare în picioare, bătând din palme și chiuind. Cel care ține capra de lanț strigă pe naș. Dela masă i se spune să-l caute în coșare. Acolo nu-l găsește. Intreabă iar. Colindă toată curtea și în sfârșit descopere pe naș la masă. Capra de bucurie începe a jucă, în vuetul neîntrerupt al vuvei.

Nașul întreabă:

«De unde vii, căpriță?»

Drept răspuns capra clămpănește din fălci.

— Ce zice căprița?

— Vine dela poeniță, răspunde celălalt.

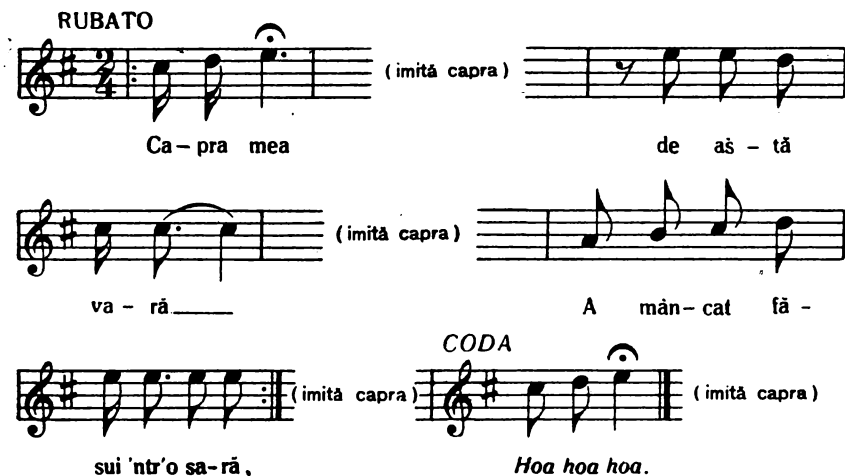
— Și ce caută căprița?

— Vrea zeciuală.

Și tot jucând, capra face ocolul meselor primind dela fiecare ⁵⁰ crețari (bacșiș).

După plecarea caprii vuvagiul cântă următorul cântec:

RUBATO

(imită capra)

Ca - pra mea de aș - tă

(imită capra)

va - ră A mân - cat fă -

CODA

(imită capra) (imită capra)

sui 'ntr'o sa - ră, Hoa hoa hoa.

Capra mea de astă vară
A mâncat făsui 'ntr'o sară,

Ș'a mâncat pân' s'a umflat
A luat-o dracu ș'a crăpat.

¹⁾ Dela Ciuciu Vuvagiul, vestit boscar, din Voicești (Vâlcea). Auzit la nunta lui N. Bișag din Zlătărei (Vâlcea).

Hohoho, capră 'ndrăcită,
 Mi-te găsii și belită,
 Belită de pielea ta,
 Mi-am croit eu vuva mea.
 Hoa hoa hoa, căpriță, hoa,
 Lua te-ar dracu să te ia!
Hoa hoa hoa.

Înainte de aducerea fripturii în casă se pregătesc darurile: prosoape, cârpe, băsmăluțe. Cu brațul încărcat, soacra se apropie de mese. Dă nașului ori o cămașă de noapte cusută cu mătăasă, ori un prosop mare de borangic, iar nașei o cârpă mare țesută în borangic și aleasă cu flori de mătăse. Le pune după gâtul nașilor.

— Bine te-am găsit sănătos, să le porți sănătos!

— De unde dați, să izvorască!

Bărbații capi de familie primesc câte o cârpă sau câte un prosop, după însemnătatea fiecăruia. Mulțumesc cu vorbele nașului.

Acum vine rândul mesenilor să facă mirilor daruri în bani.

Sosește mireasa cu ginerile.

În fața nașului se așează o «azmă» cu sare pe deasupra. Pe azmă nașul pune o sumă de bani, darul lui către tineri.

— Dela mine puțin, dela Dumnezeu mai mult.

Se scoală și cu azma în mână merge din mesean în mesean:

— Bine v'am găsit sănătoși!

Culege darul fiecăruia așezându-l pe pâine. Prin unele locuri se obișnuiește ca după primirea acestor daruri, mireasa să *plece cu sărutatul*. Se duce la meseni, le sărută mâna și i se dă bacșiș. Aceștia sunt banii miresei, ceilalți acoperă cheltuelile de nuntă¹⁾.

Acum se aduce friptura. Un bucătar sau lăutar șiret, aduce pe o tavă o găscă sau un curcan. Iese în fața casei și strigă:

«Nașule, unde ești?»

— Caută-l în oborul vitelor!

Îl caută zadarnic, se 'ntoarce și strigă iar:

«Nașule, nașule, unde te-ai pitit?»

— Caută-l în pătul!

În cele din urmă vine lângă naș:

— Cinstite și mare naș, iaca îți aduc din partea finilor ăst picior într'un curcan.

— Dar unde este un picior, mă?

— L'am oprit să-l duc acasă.

Nașul prefăcându-se că-l bate, cel cu friptura o lasă pe masă și fuge. Apoi se aduce friptură pentru toți mesenii.

¹⁾ Pe vremuri la masa mare se adunau 10—20 «poli» de aur.

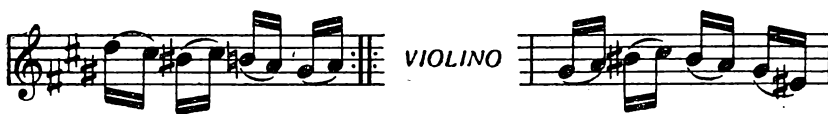
HORA MARE

Nașul a făcut un semn. Lăutarii zic *hora mare* sau *hora miresei*:

ALLEGRO

Hai - de, hai - de, nu - ne - ma - re, Cu doi fini ai

du - mi - ta - le -

Strigat: *Frun - ză - ver - de -*
(sau: *Frun - ză - ver - de - o -*

ș'o - la - lea. Și - la - stân - ga - tot a - șa!
ră - mu - rea. Și - la - dreap - ta - tot a - șa!)

Haide, haide, nune mare,
Cu doi fii ai dumitale
*Strigat: [Frunză verde și-o lălea
Și la stânga tot așa]*

Potrivțiți ca două pene
Și la ochi și la sprâncene
Și la buze subțirele
Și vorbuliță cu miere.
Frunză verde floare-aleasă
Să joace și cea mireasă;
Foaie verde floare 'nvoaltă,
Să joci, mire, hora toată.
Haide, haide, socrii mari,
Nu fugiți după coșari,
Frunză verde titineasă,
Că vă dă cămaș' aleasă.
Haideți, fetelor, la joc,
Că rămâneți voi în loc;
La anul cu sănătate
Să vă vedem măritate!

Toată lumea s'a ridicat de la mese și se prinde într'o horă cât curtea de mare, cu mirele, cu mireasa, cu nașii, cu socrii, cu nuntași și rudele toate.

O femeie aruncă după gâtul soacrei și al socrului cămășile lor:

— Iacă, na-vă dela nora dumneavoastră. Să trăiți și să le purtați sănătoși!

La o vreme mireasa cu ginerile se rup din horă și intră în casă. Și într'un târziu hora se sparge.

* * *

Lăutarul se ține atunci după soacră și-i cântă *cântecul soacrei*:

MODERATO

[Of ———] Foa- ie ver- de de ci- coa- re,
Bu- cu - ră - te, soa- cră ma - re,

Bu - cu - ră - te soa - cră ma - re } [Of of of],
Ți - a - duc no - ră ca o floa - re }

Ți - a pu - ne de lă - u - toa - re Și te - a un - ge cu un - soa - re
Și te - a lua, te - a piep - tă - na, Cu ca - pu de gard te - o da,

[Of]

Foaie verde de cicoare,
|: Bucură-te, soacră mare, :|
Ți-aduc noră ca o floare

[Of of of]

Ți-apune de lăutoare
Și te-a unge cu unsoare,
Și te-a lua, te-a pieptăna,
Cu capu de gard te-o da.

Frunză verde iarbă lată,
Soacră, soacră, poamă acră,

De te-ai coace cât te-ai coace,
Dulce tot nu te-ai mai face;
De te-ai coace-un an ș'o vară,
Tot ești acră și amară.

LUAREA PETELII

În casă se fac pregătiri pentru luarea sovonului și petelii depe capul miresei. Ginerile, nașii și toate rudele sunt față. Lăutarul cântă *cântecul la luarea petelii*:

ANDANTE

In - flo - riți, flori, în flo - riți, Că mi - e nu-mi
tre - bu - iți. Că, voi, când îmi
tre - bu - iați, of.
Voi a - tunci în - bo - bo - ciați,

Infloriți, flori, înfloriți,
Că mie nu-mi trebuiți,
Că, voi, când îmi trebuiați, of,
Voi atunci înbobociați,

Tot în pismă îmi făcياți.
Infloriți de stați părete,
Că eu mi-am ieșit din fete,
Măine intru 'ntre neveste.

Până azi cu fetele,
 Măine cu nevestele.
 Când eram la maica fată,
 Știam floarea cum se poartă,
 Iar acum mă măritai,
 După ușe-o lepădai.
 Foaițe verde trei richiți,
 Arde v'ar focu, părinți,
 La ce mă călugariți?
 Toată vara mă munciți
 Și toamna mă logodiți,
 La iarnă mă măritați,
 De mine ca să scăpați.

În timpul cântecului nașa ia depe capul miresei întâi sovonul, apoi peteala și lămâița și le pune pe capul altei fete care vrea să se mărite curând. Mireasa și rudele plâng; ginerile și flăcăii râd. Pe urmă sovonul, peteala și lămâița sunt puse lângă lumânările care ard mereu în camera mirilor.

* * *

Lumea iese afară din casă, flăcăii trec la joc, ceilalți înapoi la masă. Și în joc și la masă se trece ziua. Seara târziu pleacă acasă. La plecarea nașilor lăutarii cântă, de pildă:

MODERATO

Bu - nă sa - ra și-aș ple-ca [Of — of — of],

Nu — mă n - dur de dum - nea - ta, Nu — mă'n - dur de —

dum - nea - ta. [Lea - no dra - ga - mea]

Bună sara și-aș pleca
 [Of of of],

|: Nu mă 'ndur de dumneata: |
[*Leano draga mea*].

Sara bună și m'aș duce,
Nu mă 'ndur de gură dulce.
Tot ți-am zis, puică, ți-am zis,
Când or fi oameni mai mulți,
La mine să nu te uiți;
Când or fi mai puținei,
Să te uiți în ochii mei,
Că sunt negrii ca ai tăi.

În tot timpul mesei nuntașii cu fetele au ucat hore de tot felul. ¹⁾
Și n'au lipsit firește nici strigăturile. ²⁾

Tot încet cu fata Petrii,
Să n'o dai de colțul vetrii!

sau

La horă mai mare dragu,
La țesut mă doare capu.

sau:

Saraca nevasta mea,
Eu zic una, zece ea,
Insurat îmi trebuia!

sau:

— Coconiță, dumneata
Zamă lungă n'ai mânca?
— Aș mânca și de tărăță,
Numai să-mi zici coconiță.

sau:

— Hai, leliță, la prășit.
— Vai, că rău m'am bolnăvit!
— Hai, lelițo, la băut.
— Haide, că mi-a mai trecut!

... și câte altele!

¹⁾ Vezi G. Fira: *Cântece și hore...*, Buc. 1916 (Ed. Acad. Rom.), pag. 84. ff.

²⁾ «Strigăturile» trebuiesc bine deosebite de «strigările» ce se obișnuiesc la horile rezezi; acestea sunt simple numărări menite să accentueze ritmul.

Bătrânii cei din urmă își fac rândul, încheind jocul cu un brâu:

VIVO

VIOLINO acord: $\begin{matrix} \uparrow \\ \text{mi} \\ \text{la} \\ \text{re} \\ \text{Re} \end{matrix}$

The musical score is written for a violin in 2/4 time, marked VIVO. It consists of seven staves of music. The first staff begins with an upward-pointing arrow and the chord 'mi la re Re'. The music features eighth and sixteenth notes, often beamed together, with various articulations including slurs, accents, and trills (tr). The key signature has one sharp (F#).

Fina
Dal segno ♩ poi da capo

Nu mai după plecarea oaspeților mirii se culcă în odaia lor.

DUPĂ NUNTĂ

ZORILE

Luni dimineață lăutarii cântă la fereastra mirilor zorile:

VIOLINO *1-a volta p, poi sempre cresc. al ff*

Se cântă din ce în ce mai tare, până când în casă se aprinde lumina. Atunci lăutarii zic:

MODERATO

Scoa-lă, gi-ne - ri - că, scoa-lă, Nu dor - mi cu ca-pu'n

poa-lă [Of of of of], — Ca a — fa-ră-i —

ziu-ă ma - re, Plea-că — lu — mea in că — ta — re.

Scoală, ginerică, scoală,
Nu dormi cu capu 'n poală
[Of of of of],
Că afară-i ziua mare,
Pleacă lumea în cătane.

Dimineața somnu-i dulce,
Zorile să nu te-apuce,
Că ele te-or schilodi
Și-așa te-or nenoroci!
Ridică-ți capul din poală,
Te îmbracă și te spală,
Te spală pe fețișoară
Și te 'nchină la icoană.
Ș'apoi foaie de negară,
Să ieșim cu danțu-afară,
Să vedem de-i floarea bună,
Să poarte mereu cunună.

FETIA MIRESEI

Mirele și mireasa s'au sculat.

Indată soacra iscodește pe fiul său să afle dacă mireasa a fost fată mare. Ba în unele locuri cămașa de noapte a miresei e jucată în horă afară. Apoi se bea *fetia miresei*, adică țuică fiartă cu zahăr. Și toți se bucură că noua gospodărie începe cu bine.

Dacă însă mireasa n'a fost fată mare, unul ia o oală și o sparge de parii gardului. E un semn: va fi mare zarvă și gâlceavă.

* * *

Luni pe la amiazi sosesc din satul lor părinții miresei — cuscrii — cu rudele. Când nunta e numai de o zi, ei vin duminică pe seară.

Se pune masă din nou și se dau daruri. După plecarea socrilor mici se dă masa alergătorilor. Li se dau și lor daruri.

Joi după nuntă tinerii se duc la târg.

Fosta mireasă se îmbracă ca nevestele: cu cârpă — maramă — peste cap și pe sub bărbie.

După amiazi, tinerii se duc la părinții fetei.

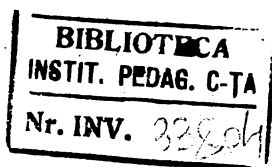
În cea dintâiu duminică după nuntă, cu plocon din bucate și băutură și cu lăutarii, tinerii, câteodată cu părinții lor, pleacă la nași. Acolo petrec până seara și uneori și până luni dimineața.

Pe alocuri, când părinții fetei sunt mai depărtați, tinerii se duc la dâșii în a doua duminică după nuntă.

* * *

Și cu aceasta ceremonialul nupțial s'a încheiat.

De acum vieța de toate zilele, cu nevoile ei, începe din nou în sat și în casa noilor căsătoriți.

INFORMATORII MUZICALI

- Măzga, lăutar din Ștefănești,*
(exemplele dela pag. 9, 18, 20, 21, 33, 45, 46, 47, 48, 51);
- Mandicescu, lăutar din Zlătărei,*
(exemplul dela pag. 15);
- Matei Barnea, din Lungești,*
(exemplele dela pag. 27, 33, 37);
- Lache, lăutar din Ștefănești,*
(exemplele dela pag. 22, 34, 51);
- Nuică, lăutar din Cărstănești,*
(exemplele dela pag. 25, 38, 43);
- Cinciu Vuvagiul, vestitul boscar din Voicești,*
(exemplele dela pag. 42 și 43).
-

EXEMPLE MUZICALE

	<u>Pag.</u>
1. Cântec pentru mireasă la <i>așezat</i>	9
2. Horă din fluer	11
3. Horă din fluer	15
4. <i>Cântecul chemării la nuntă</i>	16
5. <i>Cântecul marelui la ras</i>	18
6. Cântec la <i>adusul apei</i>	20
7. Cântec (horă) la <i>adusul apei</i>	21
8. Horă din vioară la <i>adusul apei</i>	22
9. <i>Cântecul miresei la punerea petelii</i>	22
10. «Vivart» la <i>punerea petelii</i>	25
11. <i>Țocul bradului</i>	33
12. <i>Iertăciunile miresei</i>	34
13. Cântec (horă) pentru <i>pochinzărească</i>	38
14. Cântec (horă) pentru soacră și mireasă	38
15. Cântec la caruța cu zestrea	39
16. <i>Cântecul caprei</i>	42
17. Cântec al vuvagiului cu <i>capra</i>	43
18. <i>Hora mare</i>	45
19. <i>Cântecul soacrei</i>	46
20. <i>Cântecul la luarea petelii</i>	47
21. Cântec la plecarea nașilor	48
22. Brâu din vioară la <i>masa mare</i>	50
23. <i>Zorile</i> (semnal militaresc din vioară).	51
24. Cântec pentru mire la <i>zori</i>	51

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>	
RAPORTUL d-lui Const. Brăiloiu	1	
CUVÂNT ÎNAINTE	6	
NUNTA ÎN JUDEȚUL VÂLCEA		
PÂNĂ LA NUNTĂ		
<i>Văzutul</i>	7	
<i>Căuătorii de casă</i>	8	
<i>Așezatul</i>	10	
<i>Pregătiri</i>	11	
<i>Bradul</i>	16	
<i>Chemarea la nuntă</i>	17	
<i>Fedeleşul</i>	17	
NUNTA		
<i>Bărbieritul mirelui</i>	18	
<i>Pornirea alaiului</i>	19	
<i>Adusul apei</i>	20	
<i>Punerea petelii</i>	22	
<i>Colăceriile</i>	26	
<i>Salba. Jocul bradului</i>	33	
<i>Iertăciunile</i>	34	
<i>Pochinsătreasa</i>	37	
<i>Scoaterea din fiare</i>	39	
<i>Vădrăritul</i>	40	
<i>Cununia religioasă. Intoarcerea alaiului</i>	41	
<i>Masa mare. Capra. Strângerea darurilor</i>	45	
<i>Hora mare</i>	45	
<i>Luarea petelii</i>	47	
DUPĂ NUNTĂ		
<i>Zorile</i>	51	
<i>Fetia miresei</i>	52	
INFORMATORII MUZICALI		54
EXEMPLE MUZICALE		55